МЕДІЙНА ІСТОРІЯ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ АКАДЕМІЧНОЇ НАУКИ, СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ: СПОСОБИ ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНИМ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ

*Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України
«Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним
впливам на особистість в умовах сучасних викликів» 8 квітня 2021 р.*

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-5>

УДОД Олександр Андрійович
доктор історичних наук,
професор, член-кореспондент
НАПН України, завідувач відділу
української історіографії
Інституту історії України
Національної академії наук
України, м. Київ, Україна

Анотація. Проаналізовано суть феномену «медійна історія», розкрито причини поширення у медіасередовищі соціальної міфології і псевдонаукових історичних концепцій. Обґрунтовано, що історична наука, відповідаючи на виклики медіатизації історії, висуває нові вимоги до суспільства й особистості. Визначено ключовий чинник — вміння ефективно працювати в публічній сфері та медіативному середовищі.

Ключові слова: медійна історія; професійна репутація історика; соціальна відповідальність історика; професійний стандарт історика; символічний капітал; інформаційна компетентність.

Початок ХХІ століття істотно змінив уявлення суспільства про історію та її соціальне призначення. Історія тепер переважно трактується не як наука про минуле або поведінку людей у минулому, або про минулу соціальну реальність, а як наука про взаємодію людей із часом, минулим і майбутнім, зі змінами соціального порядку. Такі зміни поглядів на історію і суспільний запит до істориків змінюють також уявлення про діяльність істориків і про об'єкт історії як науки — тепер це не минуле як таке, а використання цього минулого в сучасному і для маніпулювання майбутнім. Якщо ще в минулому, ХХ столітті, історія закінчувалась на розумній відстані від сучасності, а історики відмовлялися брати участь у розмовах про недавні, ще «сирі» або «медійні» події, то тепер, на початку ХХІ століття, суспільство очікує від істориків уваги перш за все до такого минулого, яке ще не зовсім завершилось і впливає на сьогодення. Історія нині вважається повноправною частиною сучасності. Професіональне вибудовування дистанції між нинішнім і минулим входить у протиріччя із запитом на сучасну історію. Саме про це відомий афоризм Бенедетто Кроче: «Сучасна історія виникає безпосередньо із життя, звідти ж походить і несучасна історія, адже очевидно, що лише інтерес до нинішнього здатний спонукати нас на дослідження фактів минулого: вони входять у нинішнє життя і відгукується на нинішні, а не минулі інтереси... Будь-яка історія є сучасна історія» (Кроче, 1998, с. 9-10). Тобто історія — це сучасна думка про минуле.

У зв'язку з такою трансформацією предмета і функцій історичної науки з'являються нові завдання істориків, а саме — «зшивання суперечливих наративів»; «місця пам'яті» займають в уявленнях про історію більш важливе місце, ніж архіви; стрімко розвивається нова галузь/субдисципліна «публічна історія». А тому історикам доводиться набагато частіше вступати в суперечки з владою і політиками, зростає присутність публічних істориків у суспільних дебатах про сьогоднішній день. Так, у сучасній ситуації — у суспільстві перемігшого презентизму — історики за необхідності стають професіоналами і в питаннях про те, як сучасність справляється з наявністю у ній минулого. Це стосується і врегулювання етнонаціональних й мовних конфліктів, які закономірно та неминуче тягнуться з минулого, і менеджменту історичних травм («подолання історії»), і постійно змінюваного ставлення сучасних поколінь до історичної спадщини («переписування історії»).

Проникнення інформаційно-комунікативних технологій в історичну науку та освіту, стрімка «цифровізація» та медіатизація історії по-новому актуалізують традиційні проблеми професії історика, а саме — його соціальну відповідальність і професійну репутацію. Медійна історія, всезагальна поінформованість населення на історичну тематику, загальна доступність архівів, історичних бібліотек, музеїв тощо зняли будь-яку втаємниченість професійної кухні істориків. Учений-історик перестав бути єдиним тлумачем історичного минулого. Відчувається гостра конкуренція з боку популяризаторів історії, реконструкторів, постановочних телешоу на історичну тематику. Гонитва за сенсацією, зловживання патріотичною тематикою нівелюють довготривалу академічну, камеральну працю історика з джерелами та творення наукових наративів. Розширені можливості сучасного інформаційного простору України надають історикам шанс заявити про себе не тільки як про знавців минувшини, а й про публічних інтелектуалів. Це фахівці, які мають якісну освіту і спроможні самостійно створювати цікавий культурний продукт. Істориків-інтелектуалів залежно від їхніх стосунків із медійною історією можна умовно поділити на «університетських» і «медіатизованих», тобто на непомічених і присутніх у засобах масової інформації. Академічні та університетські історики займаються розробкою специфічних і доволі вузькоспеціалізованих тем. Популярну

спрощену розробку актуальних питань здійснюють публічні медіатизовані інтелектуали. Інструменти добре апробовані: колонки в ЗМІ, блоги, виступи в ток-шоу та на радіо, робота ведучим на телеканалі, а також написання та видання популярно написаних книг із (часто) доволі провокативними заголовками (Андрій Портнов «Вправи з історією по-українськи», Ярослав Грицак «Життя, смерть та інші неприємності», «Куди рухається світ», Петро Толочко «Україна у вогні євроінтеграції»). Переважаючим жанром праць публічних інтелектуалів-істориків є філософські (історико-філософські) або історичні есе. Історики як публічні інтелектуали є своєрідними комунікаторами між світом «високих» ідей і світом масових культури, політики та медіа. Трибуною для них є умовний масовий простір. Але в українських реаліях, коли немає суспільного договору між інтелектуалами й політиками щодо етичних правил ведення дискусій, у засоби масової інформації, особливо на телебачення, переносяться найогидніші прийоми політичної боротьби — нецензурщина, бійки, образи тощо. А тому історики, які заслуговують на звання інтелектуала, в телевізійному просторі можуть загубитися. Вони часто говорять такою мовою (академічною, науковою, розлогою), що не сприймається ані ведучим, ані співрозмовником, ані аудиторією. За словами молодого дніпропетровського історика Андрія Портнова, «телеефір перетворює інтелектуала на клоуна» (Славінська, 2011). Водночас медіа мають змогу майже з будь-якого історика зробити впізнавану постать, надати трибуну для діяльності в ролі експерта з поточних подій, їхнього аналізу, виходячи зі знання історичного досвіду та володіння методологією історичної науки.

Медійна історія на початку XXI століття стала доконаним фактом. У зв'язку з процесами глобалізації та універсалізації медіапростору в суспільстві чисельність користувачів інформаційних ресурсів інтенсивно збільшується. Сформувався інформаційно-комунікативний простір історичного знання, який починає грати досить помітну роль у суспільній свідомості. Цей простір стає реальним соціальним сегментом, в якому в результаті когнітивної і семантичної діяльності людини формується уявлення про минуле і визначаються способи передавання таких знань від джерела до аудиторії. При цьому інформаційно-комунікаційний простір історичного знання — медійна історія — перетворюється в системоутво-

руючий базовий елемент соціального простору, тому що саме вона лежить в основі формування історичної, а в широкому розумінні — культурної пам'яті; історичної свідомості, а в ширшому розумінні — історичної культури суспільства. Інформаційні ресурси в галузі історичного знання реалізують сучасну потребу в перевизначенні колективної ідентичності та знаходять застосування у таких конструктах, як, наприклад, «українська нація», що апелює до спільної історичної долі всіх етнічних українців. Історичні інформаційні ресурси та механізми їх використання виконують роль однієї із фундаментальних основ, на яких тримається самоідентифікація соціуму.

Медійна історія, або контент історичного знання у ЗМІ, розробляється не тільки професійними істориками, учителями історії (особливо в умовах дистанційного навчання із залученням соціальних мереж), а також істориками-любителями, краєзнавцями, студентами, школярами. За своєю природою це продукт для наукового вивчення і результат такого вивчення, висвітлення тих чи інших тем і питань історії, призначений для історичної освіти.

Сьогодні виділяють такі основні групи історичних інтернет-ресурсів (Корниенко, Власова & Гагарина, 2012):

- ресурси, які містять значні масиви історичних джерел і публікацій (національні та міжнародні електронні архіви);
- довідники і огляди мережевих ресурсів;
- електронні бібліотеки, каталоги, колекції;
- електронні історичні журнали і сайти традиційних періодичних видань;
- історично орієнтовані тематичні інтернет-ресурси (сайти і портали);
- сайти наукових, освітніх установ і закладів збереження (архівів, бібліотек, виставок);
- сайти історичних факультетів університетів і дослідницьких установ історичного профілю;
- історична блогосфера Інтернету та ін.

Основою медійної історії є тексти (наративи). У широкому розумінні тексти — це культурне явище, яке підпорядковується принципам структурної організації. Автор тексту — історичного джерела — фіксує сучасні йому події, виходячи зі свого розуміння добра і зла, важливого та другого, слави і ганьби, вірності та зради тощо. Не забуваймо, що автор (історик) при цьому живе в реальних координатах не тільки часу, а й простору. Отже, він залежить від багатьох обставин, наприклад, прагнення до визнання у віках,

що межує з марнославством; благополуччя або злиденності, очевидний еквівалент якому — багатство; покровительства або гоніння від сильних світу цього тощо. Окрім цього, історик є носієм ментальності своєї епохи. Соціальна обстановка, правила функціонування суспільних норм, інституцій, державних органів; політична кон'юнктура; морально-етичні установки; схоларні практики в найширшому сенсі як певна система виробництва і поширення знань; ставлення до традиції; наукові, культурні й інтелектуальні тенденції часу, усвідомлені через призму особистого сприйняття автора; його позиція, думки, настрої, вподобання тощо — все це зумовлює смислові контексти джерела (історизм). Так, суб'єктивізм автора (історика) є неминучим і неунікним. А тому довіра до текстів, продуктованих істориком, безпосередньо залежить від його соціальної і професійної репутації та соціальної відповідальності.

Відповідальність — одне з найуживаніших слів в українському суспільстві, відзначав Артем Харченко. Вона часто представляється однією із важливих чеснот для людей різних професій. Можна почути про відповідальність політика перед виборцями. В уяві пересічного громадянина кожен лікар відповідальний за клятвою Гіппократа. Дотримання подібного зобов'язання суспільство очікує і від кожного причетного до сфери історичної науки. І в українському суспільстві тягар цієї відповідальності особливо відчутний. За понад чверть століття ми не змогли позбутися спадку країни, де історія була ідеологічною зброєю. Битва за історію досі є частиною нашого повсякдення (Харченко, 2016).

Вірогідно, власне почуття відповідальності усвідомлює кожен причетний до історичного цеху. І ця норма професійної етики має давнє коріння і традиції. Цицерон першим законом історії назвав потребу писати лише правду. А в зовсім близькому до нас XIX столітті Леопольд фон Ранке підтвердив вірність давнім традиціям, обіцяючи писати «як воно насправді було». В українській традиції канонічні вимоги до історієписання (риторичного мистецтва) були сформульовані великим мислителем Феофаном Прокоповичем (1681-1736): він процитував Цицерона («Історія — це свідок часів, світло істини, життя пам'яті, вчителька життя, вісник старовини, чие ж слово, як не оратора, робить її безсмертною»), а далі перерахував такі постулати, яких треба уникати історикові:

1. Незнання.

2. Захоплення або пристрасть історика й легковажність. Цей постулат перегукується із гегелівським тлумаченням: як би не намагався історик передати справжню історію, він вимушений вводити у зміст подій і характерів своє уявлення, духовно відтворювати його, зображати і заявляти. При такому відтворенні він не може задовольнятися простою правильністю окремих деталей, але має одночасно впорядковувати й формувати все сприйняте, вводячи його в історичний контекст. Відомо, що Ф. Гегель, як і Ф. Прокопович вводив історіографію у коло мистецтв.

3. Не можна вірити кожному, навіть тому, хто брав участь у подіях, слід відшукувати найвизначніших авторів і наслідувати поважніших та більших із них. А коли свідчення їхні не збігаються й кожен із них не говорить правдивіше, подія подається як сумнівна. Чого не знайшов в одному місці, доповни з іншого. Якщо йде бій, історик повинен стояти посередині, нехай не дає переваги ні друзям, ні пристрасті своїй.

Ставлення до відповідальності історика та його соціальної і професійної репутації зазнавало постійних трансформацій відповідно до конкретної історіографічної ситуації. Поняття «репутація» стало переростати в ширше тлумачення — «символічний капітал». Символічний капітал історика набув особливого значення тепер, адже стосується більш загального питання про соціальну довіру до історичної науки загалом. Звернення до проблеми взаємодії історії та історика із суспільством за посередництва публічного простору та медійної історії актуалізує на більш високому рівні, що відповідає стану інформаційного суспільства, досить традиційні або навіть «вічні» питання історіографічної науки про роль історії й істориків у суспільстві, зокрема, й тезу, що історія — це, насамперед, історики, про стосунки історика і влади, та зрештою, про символічний капітал історика. Відхилення від матеріалістичного тлумачення поняття «капітал» привело до появи в науковій літературі нового терміну — «символічний капітал». Увів у науковий обіг поняття «символічний капітал» як епістемологічну метафору відомий французький філософ і соціолог, представник постструктуралізму П'єр Бурдьє (1930—2002). Сьогодні ще не існує розвиненої теорії символічного капіталу, що ускладнює подальшу концептуалізацію поняття, та єдиного конвенціонального тлумачення терміну

«символічний капітал». Здебільшого символічний капітал разом із капіталом культурним та соціокультурним відносять до категорії когнітивних видів капіталу, а разом з капіталом інформаційним — до спекулятивних форм капіталу. Але безсумнівно є те, що символічний капітал, перш за все, ґрунтується на отриманій освіті, загальній культурній компетентності, експертному впливові, тобто владі, заснованій на знанні й визнанні авторитетності цього знання іншими людьми (Ярема, 2009).

Репутація історика, престижність професійної діяльності у галузі історичної науки залежать не тільки від взаємин із владою чи медійною історією, а й від взаємостосунків у науково-історичному середовищі. Історики всіляко вітають утворення інтелектуальних співтовариств, які ґрунтуються на взаємній повазі та конструктивній критиці. Найбільша цінність у таких співтовариствах — це аргументований дискурс, перманентний діалог між істориками, які дотримуються різних точок зору, в якому вони вчилися би один у одного, бо керуються спільними інтересами. Вільний обмін інформацією досить високо ціниться істориками. Професійні організації, які засновані істориками, сприяють створенню сприятливої атмосфери та піднесенню престижності діяльності вчених. Деякі вимоги, як правило, морально-етичного характеру, можна віднести до складових професійного стандарту історика. Адже саме вільні співтовариства істориків здатні сформулювати такі вимоги. Держава не має права адміністративно нав'язувати професійні стандарти. У 1987 р. Американська історична асоціація зафіксувала деякі компоненти «Стандарту професійної діяльності». Серед них такі: історики повинні займатися своїм ремеслом чесно; вони мають поважати історичні документи; віддавати належне працям інших учених; вказувати джерела, які використовують; поважати інші погляди і всіляко вітати їх появу, оскільки самі обговорюють їх і піддають критичному аналізу; повинні пам'ятати, що успіх нашої колективної діяльності залежить від взаємного довір'я, а це довір'я не можна обманювати (Гефтер, 2013).

Про негативні наслідки інформаційного насильства, перенасичення публічного простору інструменталізованою історією заявляють деякі публіцисти, фахівці з «вірусмейкерства». Оксана Мороз в книзі «Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців» показує,

як інформаційне поле трансформує українців, змінює думки, поведінку, повсякденне життя та ставлення до історії. Щоб навчити українців протистояти інформаційному насильству, необхідно, за словами О. Мороз, сформулювати і дотримуватися правил «інформаційної гігієни» (Мороз, 2020). Тільки історики з бездоганною професійною репутацією зможуть сприяти орієнтуванню членів українського соціуму в складних хитросплетіннях історизованих масмедіа та соціальних мережах. Репутація не може бути штучною, відсутність професіоналізму неможливо компенсувати будь-якою суспільною чи політичною активністю. Нічого, крім легкої іронії, не викликав заподаним, наприклад, виступ історика В. Брехуненка на парламентських слуханнях, в якому він огульно критикував усі підручники з історії: вони, мовляв, маніпулятивні, формують комплекс меншовартості, роблять дитину відкритою до маніпуляцій через інтернет і телебачення. І заклик від професора: поставити історичну освіту на належний рівень, інакше Путін дійде до Львова... (Верховна Рада України, 2019). Зовсім інші стандарти демонструють історики, виховані на демократичних традиціях Заходу. 24 квітня 2020 р. колишній головний історик проєкту Меморіального центру «Бабин Яр» Карел Беркгоф (Нідерланди) заявив, що більше не може публічно підтримувати цей проєкт з етичних міркувань та відчуває потребу захищати свою професійну репутацію. Бо репутація для історика, на його думку, не пусті слова (Історична правда, 2020). Саме вміння істориків протистояти інструментизації історії, громадянська мужність, здатність до експертних суджень, а не пресловуте «одобрямс» можуть зберегти і зміцнити соціальну та професійну репутацію істориків.

Академічна історична наука, на відміну від ненаукового, побутового розуміння історії, що є живильним ґрунтом для її міфологізації і спотворення, пошановує та дотримується певних методологічних правил. Ці правила, за Карлом Поппером, можна також назвати конвенціями. Вони є результатом домовленості чи згоди, досягнутої колом дослідників. У філософії та історії довго дискутувалася так звана доктрина конвенціоналізму. Звідси академічну історію прийнято називати конвенційною. Для академічної (конвенційної) історії характерними методологічними правилами є, зокрема, культ факту, вимоги об'єктивності, принцип причинно-наслідкових зв'язків, а також прагнення істини.

Тому достатньо буде заперечити конвенції академічної історії, щоб отримати характеристику історії неконвенційної. А отже, на думку Еви Доманської, це є «історія, що шанує суб'єктивізм, у наративі ламає причинно-наслідковий порядок, із підозрою ставиться до поняття істини, експериментує зі способами представлення та використовує різні засоби передавання інформації, серед яких писані тексти є лише одним із можливих варіантів. Ця історія позитивно ставиться до емоцій, емпатії та щирості, що використовуються не тільки як методологічні засоби, але також сигналізують локацію автора в наративі, який часто розглядає історієписання як форму боротьби з різними формами утиску. Характерним також є те, що її творці мають схильність до теоретизування і часто поєднують досконалий дослідницький вишкіл з дуже доброю ознайомленістю з теорією та методологією» (Доманська, 2012, с. 96). Розглядаючи відносини між академічною та неконвенційною історією, деякі дослідники (Томас Кун та ін.) вважають неконвенційну історію певною аномалією щодо конвенційних форм писання про минуле.

Живильним середовищем для неконвенційної історії, що продукує новітні міфи в українському соціумі стосовно минулого та способів його пізнання, є масмедіа та соціальні мережі. Нова роль історії (відповідь на запитання «Що відбувається в нашому сучасному завдяки минулому?») може бути реалізована тільки через публічний вимір історичної практики. Недосконалість і недорозвиненість інфраструктури сучасного інформаційного простору України «ускладнюють життя» академічної (конвенційної) історії і призводять до неконтрольованого продукування та поширення міфологізованих знань з історії. Ось чому ми розглядаємо історичну науку як один із факторів деміфологізації історичної культури або, образно кажучи, «бастіон здорового глузду».

Контент історичних знань може бути найрізноманітнішим: від наукових, публіцистичних, популярних до міфологізованих, сфальсифікованих, підручникових тощо. Всі вони отримали в Україні право на існування (як організовано, формально, так і стихійно, неформально). Але при всій плюралістичності знань, які можуть функціонувати в соціумі, незмінними є вимоги до контенту енциклопедичних видань, вони можуть бути лише глибоко наукові, ґрунтовні, доказові. Для контенту історичних знань висувається ще одна специфічна умова — публікація може бути

лише про завершену подію. Історики, на відміну від політологів, публіцистів, журналістів, можуть досліджувати тільки факти, події, явища, які вже відійшли в минуле. Продовжувана подія — це не об'єкт для історичного аналізу. У цьому сенсі професія історика, його науковий апарат більше схожі на дослідження, наприклад, ботаніків: повний, достовірний опис будь-якої рослини може бути зроблений тільки на основі спостережень над повним циклом її життя від паростка до плоду. Професійна історія відрізняється від інших форм знань про минуле тим, що вона ґрунтується на фактах, і цей базис відокремлює історію від міфу, легенди, вигадки чи політичної спекуляції. Історика необхідно знаходити факти в джерелах за допомогою критичного аналізу (внутрішня і зовнішня критика джерела), відокремлювати від фактів усе недостовірне, неважливе, несуттєве, подібно до того як археолог очищує від ґрунту керамічні артефакти. Без фактів історія втрачає основу, базис; факти надають історії статус об'єктивної, доказової, наукової дисципліни. Так само без діяльності історика факт втрачає свій сенс. Факт — завжди якість узагальнення, зроблене істориком на основі вибірки важливого або такого, що стосується справи, тобто вмонтованого у відповідний контекст (Репина, Зверева & Парамонова, 2004, с. 31). Отже, не якась надумана «теорія відстоювання (нехай відлежиться)» подій і фактів не дає змоги робити вірогідні історико-наукові публікації про, наприклад, Революцію Гідності 2014 р. у 2020 р. чи раніше, а саме незавершеність суспільно-політичної кризи в Україні, що розпочалася Майданом кінця 2013 — початку 2014 рр.

Наукові історичні знання постійно зазнають тиску, конкуренції з боку міфологічних, псевдонаукових знань. Українське суспільство і держава у цьому суперництві науки і лженауки займають пасивну позицію. Про це з гіркотою зазначав відомий історик — публічний інтелектуал Василь Рясевич: «Історія як академічна наука незалежній Україні непотрібна. А як ненаука — розходиться, немовби гарячі пиріжки в морозний день. Навколоісторична вакханалія здається якимось поганим сном, що надто затягнувся. Якоюсь нескінченною п'ятикою, після якої ніяк не настає похмілля» (Рясевич, 2018). Історія як наука не цікава для медіа. Бо історія консервативна, інерційна. Тут не буває сенсацій, мало скандалів... Саме традиційні масмедіа та новітнє явище — соціальні мережі є живильним простором для

історичної міфотворчості та лженауки. Подолати розрив між академічною історичною наукою і масовою суспільною свідомістю через продуману систему популяризації історичних знань не вдається. Кількаразові спроби розробити і прийняти державну соціальну цільову програму популяризації історичної науки в 2010-2020 рр. зазнали невдачі.

Отже, конкуренція науки та міфотворчості продовжується, що простежується на прикладі формування змісту (контенту) історичних знань. Причин цього багато — як об'єктивних, так і суб'єктивних. Вони демонструють загальний кризовий стан гуманітаристики в Україні та ставлення суспільства до науки та своєї історії. Щоб подолати цей стан, у суспільство треба повернути авторитет вченого, Національної академії наук України, академічних знань. Вчені так само повинні не мовчати і не пропускати жодного прояву псевдонаукового невігластва. Науковці мають активно йти в публічний простір, ставати публічними інтелектуалами, задіяти всі складові публічної історії. Має бути розумний протекціонізм держави у цій сфері: ринок такі речі не врегулює.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Верховна Рада України. (2019, 10 квітня). *Парламентські слухання «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки»*. https://static.rada.gov.ua/zakon/skl8/10session/par_sl/sl1004119.htm
- Гефтер. (2013, 10 июля). *Стандарты профессиональной деятельности. Регламенты официальной профессиональной этики. Американская историческая ассоциация — об основных ценностях и практиках профессии историка*. <http://gefter.ru/archive/9373>
- Доманська, Е. (2012). *Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле* (В. Склокіна, пер.; В. Склокін, С. Троян, наук. ред.). Київ: Ніка-Центр.
- Історична правда. (2020, 24 квітня). *Карел Беркгоф заявив, що більше не може підтримувати проєкт Меморіалу «Бабин Яр»*. <https://www.istpravda.com.ua/short/2020/04/24/157390/>
- Корниенко, С., Власова, О., & Гагарина, Д. (2012). Исторические информационные ресурсы: понятие, описание и классификация. *Информационные ресурсы России*, (1). <https://bit.ly/39SbnFa>
- Кроче, Б. (1998). *Теория и история историографии* (И.М. Заславская, пер.). Москва: Школа «Языки русской культуры».
- Мороз, О. (2020). *Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців*. Київ: Jakaboo Publishing.
- Рясевич, В. (2018, 14 вересня). *Прокляття історією, або вдавання вселенської скорботи. Про навколо-*

- історичну вакханалію в українському парламенті*. Zaxid.net. <https://bit.ly/3dQb3aS>
- Репина, Л., Зверева, В., & Парамонова, М. (2004). *История исторического знания : пособие для вузов*. Москва: Дрофа.
- Славінська, І. (2011, 21 лютого). Андрій Портнов: Телеєфір перетворює інтелектуала на клоуна. MediaSapiens. <https://bit.ly/2Rk2oGh>
- Харченко, А. (2016, 28 серпня). *(Без)відповідальність історика: пастки простих відповідей*. «Великі могили» необхідні для побудови «великої нації». Zaxid.net. <https://bit.ly/3g7exс7>
- Ярема, А.І. (2009). Символічний капітал: підходи до інтерпретації поняття. *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна*, (3), 66-74. <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/sociology/article/view/3318>

MEDIA HISTORY AS A CHALLENGE FOR ACADEMIC SCIENCE, SOCIETY AND THE INDIVIDUAL: WAYS TO COUNTERACT NEGATIVE INFORMATION INFLUENCES

*Scientific report at the methodological seminar of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
“Actual Problems of Psychological Resistance to Harmful Information Impact on Personality
under Current Challenges” (April 8, 2021)*

Oleksandr Udod

DSc in History, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Head of the Department of Ukrainian Historiography, Institute of History of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The essence of the phenomenon of “media history” is analyzed, the reasons for the spread of social mythology and pseudo-scientific historical concepts in the media environment are revealed. Historical science, responding to the challenges of the mediatization of history, makes new demands on society and the individual. The key is the ability to work effectively in the public sphere and the mediation environment.*

Keywords: *media history; professional reputation of a historian; social responsibility of a historian; professional standard of a historian; symbolic capital; information competence.*

Дата публікації: 19 квітня 2021 р.